

5.3.2026

EOAK/681/2026

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Juha Niemelä

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUN- NALLE LAEIKSI KANSANELÄKELAITOKSEN KUNTOUTUSETUUKSISTA JA KUNTOUTUSRAHAETUUKSISTA ANNETUN LAIN, SAIRAUSVAKUUTUS- LAIN SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Luonnoksessa ehdotetaan muun muassa, että Kansaneläkelaitos soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolakia, mistä säädettäisiin kussakin etuuslaissa. Kansaneläkelaitos voisi korjata asiavirheen asianosaisen vahingoksi ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Kuitenkin, jos kyse olisi tilanteesta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, hallintolain sijasta Kansaneläkelaitos soveltaisi voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa.

Esitän tältä osin lausuntonani seuraavaa.

Muutosta perustellaan käsitykseni mukaan ennen kaikkea päätöksen poistamismenettelyprosessin asian käsittelyä viivästyttävällä vaikutuksella. Poistoasian keskimääräinen käsittelyaika sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa oli vuonna 2024 lähes seitsemän kuukautta ja hakemuksista lähes 90 % johti päätöksen poistamiseen. Luonnoksen mukaan etuutta saava henkilö saa lopulta aina valituskelpoisen päätöksen, mitä kautta hänen oikeusturvansa toteutuu.

Muutos tarkoittaisi sitä, että jatkossa asiavirheen korjaaminen Kelan toimeenpanemissa etuuksissa vastaisi hallintolain 50 §:n sääntelyä. Luonnoksessa todetaan kuitenkin näiltä osin, että tilanteeseen, jossa asiaan on tullut uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, sovellettaisiin hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohdan sijasta voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa. Tältä osin olisi asian jatkovalmistelussa suotavaa avata selvyyden vuoksi sen sääntelyn sisältöä, jota sovellettaisiin sanotun momentin kohdan sijasta.

Jo nykyisinkin yleisessä asumistuessa on ollut voimassa hallintolain säännöstä vastaava sääntely. Hallituksen esityksen (HE 52/2014 vp) eduskuntakäsittelyssä sääntelyn poikkeavuutta muiden Kelan toimeenpanemien etuuksien vastaavasta etuuksista ei ole nimenomaisesti arvioitu.

Muissa etuuksissa lainvoimaisen päätöksen oikaiseminen asiavirheen vuoksi asianosaisen vahingoksi edellyttää siis, hallintolain säännöksistä poiketen, aina asianosaisen suostumusta. Luonnoksen mukaan (s. 18) ”perusteluna tälle on esitetty se, että hallintolain 6 §:ssä nimenomaisesti säädetty luottamuksensuoja asettaa erityisen suuria vaatimuksia sosiaaliturvaa ja eläkevakuutusta hoitavan viranomaisen toiminnalle”.

Luonnoksesta ei ilmene, missä sanottu perustelu on aiemmin mahdollisesti esitetty. Siinä ei ole myöskään nähdäkseni arvioitu sitä, minkä vuoksi ja miten nykyisessä tilanteessa luottamuksensuojan viranomaiselle sosiaaliturva-asioissa asettamat vaatimukset olisivat muuttuneet siten, ettei oikaisu asianosaisen vahingoksi vaatisi enää tämän suostumusta. Mielestäni etuudensaajien oikeusturvan näkökulmasta asian jatkovalmistelussa tulisi tätä näkökohtaa arvioida ja perustella laajemmin.